

Op Reis door Vlaanderen.

EEN PRAATJE OVER BIJGELOOF.

Huizekens als hier afgebeeld, hebben we er nog veel in Vlaandren... en kleinere ook. Toch bouwt men ze doorgaans beter. En veel hutten smijt men af. Wat is er al niet verdwenen in 't Houthulst-bosch, in West-Vlaanderen, reeds voor den oorlog! Vijftig jaar geleden zette men daar voor een bruidspaar een woonste in een nacht. Sparren uit het bosch, leem, stroo, eenige planken en alles was er. Over die Boschkanter leest men in « De Vlaamsche Boscherel » :

Een hutje... en dan dat vrouwtje met haar mutserd op den rug... het

doet ons als van zelf aan de tooverheksen denken. Gelukkig verdwijnt ook dit bijgeloof, maar we zeiden verleden keer in onzen weekklapper dat het weer opkomt, en niet 't minst bij de rijken.

Ging vroeger eens rond — en nog wel — vraag en luister, en men zal u vertellen van tooverij, van spoken en geesten; men zal u allerlei raadgevingen schenken; als nooit een werk op Vrijdag te beginnen, nimmer op dien dag uw haar of uwe nagels te knippen, nooit bij 't te bed gaan, uw schoenen scheef te zetten... in 't huis van een vriend nimmer uw stoel op een poot te laten draaien... Wie 's Vrijdags een werk begint, zal geen goeden uitslag verkrijgen, wie op dien dag zijn haar of nagels knipt, kan zinneloos worden, wie zijn schoeisel scheef voor zijn bed plaatst, wordt 's nachts door benauwde droomen gekweld, wie bij een vriend zijn stoel op een poot laat draaien, verdrijft 't geluk uit die woning. Valt een spiegel van den wand, 't is een teeken, dat er dat jaar iemand van 't huisgezin sterven moet. En men staaft de bewering door allerlei voorbeelden.

Ook in de geneeskunde speelt het bijgeloof natuurlijk een groote rol. Liever dan naar den dokter, gaat een bijgeloovige Vlaamsche moeder of vader naar de eene of andere oude vrouw, die de kunst van « belezen » verstaat. En nu denken we nog aan « Pettje Cools », die wel geruimen tijd dood is, maar wiens nagedachtenis voorzeker nog wel bestaat, want eens kreeg hij klanten uit geheel West-Vlaanderen. Onze lezers hebben meermalen gelezen van sterrekijkers of tovenaars uit de middeleeuwen, die soms in dienst stonden van machtige heeren.

Doctor Cools was ook een tovenaars die in 't begin der 19^e eeuw zijn kunst toonde. 't Is waar, hij oefende eigenlijk 't bescheiden beroep van turfdelver uit, maar hij studeerde in allerlei tooverboeken en weldra gaf hij zich voor wonderdokter uit. Pettje Cools verbleef in een stulp en was gekleed met een wambuis van gitzwart laken, een hooge muts van ottervel, door een rooden band omzoomd. Hij bezat een baard, welke tot aan zijn middel reikte; meestal at hij beukennoten en dronk hij geitenmelk, zoo zei hij zelf. Het meest studeerde hij 's nachts bij een metalen lampje, dat zijn vader uit den grond gedolven had en waarop het jaartal 968 stond. Cools begon zijn loopbaan met rupsen af te lezen, muizen en ratten te doen verhuizen, beten van razende honden te genezen, en daarna wijdde hij zijn krachten aan 't verjagen van den duivel uit bezetenen en betooverden.

Doctor Cools wilde geen loon aanvaarden, doch gebod zijn klanten aan den eersten bedelaar of bedelaresse, die ze ontmoetten, een rijke aalmoes te schenken.

Maar hij zorgde, dat die arme steeds zijn vermomde vrouw was.

Een schoenmaker uit Westkerke, bij Ghistel — de man is misschien een vijftigtal jaren dood — had een ziekelijke vrouw en ging om hulpe naar Pettje Cools. Bij de hut stonden veel rijtuigen van patienten en de schoenmaker moest lang wachten, eer hij den wonderdokter raadplegen kon. Einde-

lijk was 't zijne beurt. Verwonderd blikte hij rond. Cools liet zijn klant nederknien en schonk hem den zegen met een beroekt kruisbeeld. Op den vloer was een kring met krijt getrokken, waarin met Gothische letters « Jesus » stond.

De schoenmaker moest zijn rechtervoet op dien ring plaatsen en met luide stem vroeg Pettje nu : « Geloofst gij aan God en aan Maria en aan al de heiligen ? Geloofst gij aan de kunst van doctor Cools ? »

De man stemde natuurlijk toe. Dan liet Pettje hem een koperen kruisbeeld kussen en las in zijn tooverboek, waarvan hij de bladen zoende. Eindelijk sprak de wonderdokter : « Vriend, zoo waar als God, ik ben geen bedrieger. Hier zal binnen vijf minuten een vrouw verschijnen en aan den voet van het altaar sprakeloos nedervallen. Ik zie ze reeds in mijn spiegel, en als ze na twee minuten geen teeken van leven geeft, dan zal uw vrouw sterven ». Een vrouw kwam inderdaad stuiptrekkend en gillend binnengeloopt en viel in bezwijming voor het altaar. Na eenige minuten stak ze de handen omhoog... en Pettje wenschte zijn klant geluk zijn echtgenoot zou genezen !

Aldus hielp Cools zijn klanten... en zijn faam werd wijd en zijd verbreid !...

Nu is zooiets niet meer mogelijk ! roepen onze lezers misschien uit. Neen, zoo openlijk bedrieger spelen, dat gaat niet meer. Maar nog bestaan de Cools, al spelen ze hun rol op bescheidener wijze.

En toen we van een jaarmarkt in 't Antwerpsche kwamen, schreven we : Goochelaars, kunstmakers, worstelaars en waarzeggers staan al weerskanten van de groote baan.

De waarzegger ! Een neger — een echte hoor ! — houdt in de handen een bus. Zijn baas, een blanke, noodigt de omstanders uit hun toekomst te laten voorspellen en verzekert van den zwarten broeder : « Hij zegt niet neen, hij zegt niet ja, maar geeft u volledige inlichtingen over fortuin, liefde, toekomst ». Ge moet de beginletter van uw naam op een blank stukje papier schrijven, dat papier gaat in de bus en de neger wrijft deze, terwijl hij geheimzinnige woorden prevelt. Eindelijk steekt hij den vinger in den mond, haalt 't papiertje uit den mysterieusen koker, zwaait het driemaal rond zijn kroezelkop, en de baas neemt het over en geeft het aan den ongeduldig wachtenden jonkman of 't reeds zenuwachtig meisje.

't Orakel heeft gesproken. En 't is waar, de neger « zegt niet ja, hij zegt niet neen, hij geeft volledige inlichtingen ». Luister maar :

« Wees gerust en leef in vrede, de gelukkige vervulling uwer wenschen zal U het hoogste geluk doen smaken en zal U eenen voordeeligen koop doen sluiten waardoor Gij een weinig gehinderd worden zult, maar wees onbekommerd, alles zal U gelukken, wees voorzichtig in het kiezen uwer vrienden. Gij zult lang en zonder ziekte leven. Antwoord op de gedachte : Ja, maar pas op voor de gevolgen ».

O, dat strakke gezicht van dien neger ! Als hij terugkomt in zijn weel-

derig land, bij zijn broederen in 't dorp, aan den grooten stroom, en nog eens neerzit bij 't palabre, wat zal hij dan vertellen van 't rijk waaruit de bescha-vers komen ! En als hij verhaalt, hoe hij in een langen witten mantel gehuld, met het kralen snoer om den hals, gebeden prevelde, bij de menschen, dat zijn goden hem de oogen openden voor de toekomst, zullen zijn broederen en zusteren zich dan niet afvragen waarom zij aan hun fetichen-dienst moeten verzaken ? En als die neger 't dansen ziet, dat onophoudelijk dansen, dat stampen, als hij 't getier, 't geschreeuw, 't gejammer hoort dat zingen moet verbeelden, zal hij dan begrijpen waarom men zijn broederen en zusteren verbiedt in den maneschijn te huppelen bij 't gedreun van den tamtam, die toch zoo'n geweld niet maakt als het brullend orgel ?

Werd die neger naar Europa gezonden om beschaafd te worden ? Zou hij hier op de jaarmarkt wel veel verschil vinden met de negermarkt in zijn vaderland ?

Zie, niet ver van hem dwingt een man een meisje van veertien jaar haar mismaaktheid te vertooncn, vingertjes aan den elleboog en boven den pols, en met die misvormde vingertjes moet ze haar eigen beeltenis verkopen !

Onze beschaving !

Ginds wat verder zit een vrouw op een stoel gebonden... 't Is of ge een tooneeltje uit Bakelands vertellingen ziet. Die vrouw moet volk lokken voor een loterij en een man, met een medaille op de borst, verklaart, dat hij gezond is door ik weet niet meer welken vorst, om weldaden uit te deelen, want daarom staat hij hier en niet uit geldbejag ! En veel omstanders nemen deel aan zijn loterij !

En wat zal die neger, wiens zusters nu in Kongo pagna's moeten dragen, wel denken als hij Antwerpsche jo's de beenen ziet omhoog slaan, tot hun rokken boven de heupen schijveren en aangegaapt worden door sommige deftige lieden, die altijd 't woord « gemeen, gemeen » op de lippen hebben, maar toch zoo'n groepje volgen, tuk op die houdingen, verlangend naar de lage taal en vuile liedjes !

Wat zal die neger wel denken, als hij te middernacht in 't station die wilde, woeste, dringende, bijna vechtende, tierende, schreeuwende menigte ziet, welke den bijzonderen trein bestormt, zich op 't laatst niet meer bekommerend om den politiekommisaris, de veldwachters en de gendarmen, die den stationsoverste en zijn ambtenaren bijstaan ! En om een uur moest de bijzondere trein terugkeeren.

De toch zeer kalme en energieke stationchef zal een diepen zucht van verlichting geslaakt hebben, toen hij den laatsten trein zag wegstoomen. Wat er in dien trein gebeurt, gaat hem niet aan, en als de neger er getuige van is, zal hij misschien denken : « zoo wij eens eenige zwarte broederen naar de blanken zonden tot hun beschaving ! »

N^r II.

Prijs 35 cent. — Abonn. per jaar 20,80 fr.

13 Januari 1923.

'T VLAAMSCH GEZIN

Geïllustreerd Weekblad

Redactie-Uitgave : Gebr. HANS, Contich.

Filips Van Artevelde

en andere verhalen

door A. HANS

